

Статівка Ольга Олександрівна,
аспірант кафедри екологічного права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: olga.stativka@mail.ru
ORCID 0000-0002-1036-0523

doi: 10.21564/2414–990x.136.91376
УДК 349.6

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА МЕРЕЖА ЯК ОБ'ЄКТ ЕКОЛОГО–ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ: ТЕОРЕТИКО–ПРАВОВЕ РОЗУМІННЯ

Окреслено сучасні теоретико-правові підходи до розуміння екологічної мережі як невід'ємного об'єкта правової охорони навколишнього природного середовища. Виявлено зародження ідеї екомережі ще у радянський період, яка тоді охоронялася як комплексне поняття «особливо охоронювані природні території». З урахуванням поліфункціональності вживання терміна «екологічна мережа» запропоновано визначення екомережі, яке охоплює сукупність найважливіших ознак і виражає особливості її функціонування.

Ключові слова: екологічна мережа; об'єкт екологічного права; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття; сталий розвиток; екосистема.

Статівка О. А., аспірант кафедри екологічного права, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна, г. Харків.
e-mail: olga.stativka@mail.ru; ORCID 0000-0002-1036-0523

Национальная экологическая сеть как объект эколого-правового регулирования: теоретико-правовое понимание

Исследуются современные теоретико-правовые подходы к пониманию экологической сети как неотъемлемого объекта правовой охраны окружающей среды. Установлено зарождение идеи экосети еще в советский период, которая тогда охранялась как комплексное понятие «особо охраняемые природные территории». Принимая во внимание полифункциональность употребления термина «экологическая сеть», предложено определение экосети, охватывающее совокупность важнейших признаков и выражающее особенности ее формирования.

Ключевые слова: экологическая сеть; объект экологического права; сохранение биологического и ландшафтного разнообразия; устойчивое развитие; экосистема.

Вступ. Удосконалення мови екологічного законодавства на сучасному етапі розвитку екологічних правовідносин визнається одним із напрямків реалізації

державної екологічної політики України. У такому аспекті безсумнівно справедливою є думка А. П. Гетьмана, що у науці екологічного права, а також в екологічному законодавстві, де значною мірою відображаються публічні інтереси, використання термінологічного апарату має бути ясным та доступним [1, с. 25], а вирішення проблеми термінології в екологічному законодавстві вчений вбачає в її уніфікації. Тобто йдеться про необхідність досягнення єдності юридичної термінології, її однозначності, усунення зайвої синонімії, суперечностей та розбіжностей у визначенні та написанні термінів. Результатом такої уніфікації має стати система впорядкованої, однакової, належно оформленої термінології, що може застосовуватися в нормативно-правових актах екологічного законодавства України [2, с. 272].

Екологічному праву притаманна специфічна термінологія, яка обумовлюється диференційованим колом об'єктів правової охорони навколишнього природного середовища, а також існуванням інтегрованих категорій, таких як природні комплекси та природні ресурси.

Поява категорії «екологічна мережа» в правовій науці сприяло вирішенню питання про її місце серед таких природних об'єктів та ресурсів, як земля, вода, ліс, надра, тваринний та рослинний світ, атмосферне повітря тощо, а також співвідношенню поняття екологічної мережі з поняттям «ландшафти та природні комплекси».

Аналіз літературних джерел і постановка задачі дослідження. Удосконаленню законодавства у сфері формування, збереження та використання екологічної мережі присвячені наукові дослідження таких вчених-правознавців, як: В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, М. Я. Ващишин, А. П. Гетьман, А. Й. Годованюк, Б. В. Даниленко, М. А. Дейнега, О. М. Ковтун, В. В. Костицький, М. В. Краснова, П. Ф. Кулинич, О. В. Лозо, М. І. Максименко, Н. Р. Малишева, А. К. Соколова, Ю. С. Шемшученко та ін. Однак існуючі науково-правові дослідження у сфері формування, збереження та використання екологічної мережі є нечисленними, а вивченню підходів до поняття та сутності екологічної мережі досі не приділено достатньої уваги.

Метою статті є теоретико-правовий аналіз сучасних підходів до розуміння екологічної мережі на підставі поліфункціонального дослідження цієї категорії.

Виклад основного матеріалу. Висвітленню змістової сутності такого правового явища, як екологічна мережа, має передувати з'ясування її дефініції.

Відповідно до Закону України «Про екологічну мережу» під останньою розуміється єдина територіальна система, яка утворюється з метою поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України, збереження ландшафтного та біорізноманіття, місць оселення та зростання цінних видів тваринного і рослинного світу, генетичного фонду, шляхів міграції тварин через поєднання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, а також інших територій, які мають особливу цінність для охорони навколишнього природного середовища і

відповідно до законів та міжнародних зобов'язань України підлягають особливій охороні [3].

Закон України «Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі на 2000–2015 роки» (далі – Програма) визначає екомережу як єдину територіальну систему, яка включає ділянки природних ландшафтів, що підлягають особливій охороні, і території та об'єкти природно-заповідного фонду, курортні і лікувально-оздоровчі, рекреаційні, водозахисні, полезахисні території та об'єкти інших типів, що визначаються законодавством України, і є частиною структурних територіальних елементів екологічної мережі – природних регіонів, природних коридорів, буферних зон [4].

Порівнюючи вищенаведені законодавчі визначення екомережі, варто зазначити, що у Законі України «Про екологічну мережу» робиться акцент здебільшого на функціональні особливості екомережі крізь призму основної мети створення екомережі, тоді як у Програмі підкреслюються особливості структури (складових) екомережі.

З урахуванням динаміки розвитку соціально-економічних відносин в Україні, зміни теоретичних підходів до правового регулювання еколого-правових відносин, у науці дискутується питання щодо сутності терміна «екологічна мережа».

Наприклад, М. Я. Ващишин під національною екологічною мережею розуміє автономну складову частину Всеєвропейської екомережі, єдиний міжгалузевий та інтегрований об'єкт правового регулювання, що має динамічний, комплексний і системний характер, складається з територіальних структурних елементів, основними з яких є ключові (природні регіони) в межах природно-заповідного фонду, а також природних коридорів, буферних зон та відновлюваних територій, що формується з метою захисту, збереження та відновлення біологічного та ландшафтного різноманіття, а також поліпшення умов для формування та відновлення довкілля, підвищення природно-ресурсного потенціалу території України [5, с. 129]. Тобто вчена підтримує дуалістичний підхід до поняття «екомережі»: з одного боку, екомережа – це об'єкт еколого-правового регулювання, якому притаманний комплекс специфічних ознак, а з іншого – самостійна частина, необхідний елемент Всеєвропейської екомережі.

В Екологічній енциклопедії екомережа розглядається крізь призму втілення екосистемного підходу в процесі просторово-планувальної діяльності та розуміється як система просторово пов'язаних біотопів на місцевому, регіональному чи іншому рівні, яка має певний правовий статус і спрямована на відновлення природного каркасу території. При цьому ідея створення екомережі пов'язується з підтриманням та відновленням біогеохімічних циклів, забезпеченням панміксії, неперервністю природних ділянок територій, збереженням еко- та біотопів, з одного боку, та гармонізацією такої діяльності з суспільно-економічною діяльністю – з іншого [6, с. 282].

До речі, в радянський період, коли ще не існувало терміна «екологічна мережа», поряд з поняттям природно-заповідного фонду СРСР розповсюдже-

ним було словосполучення «особливо охоронювані об'єкти та території», під якими розумілися природно-заповідні об'єкти та комплекси, природно-культурні об'єкти та комплекси, інші території, зайняті захисними зонами, захисними лісами першої групи, особливо цінними лісовими масивами, лісопарками, дендраріями, ботанічними садами тощо, що вилучені з господарського або господарсько-рекреаційного використання як такі, що мають захисне, наукове, екологічне, культурне значення [7, с. 198].

Погоджуючись з таким визначенням, О. О. Транін зазначав, що введення у науковий обіг терміна «особливо охоронювані природні території» було сприйняте як одна зі спроб об'єднати під цим найменуванням всі різноманітні категорії природних комплексів та об'єктів, що взяті під особливу охорону держави та не завжди сприймаються крізь призму традиційної формули заповідності [8, с. 10]. Отже, на підставі наведеного можна прослідкувати зародження ідеї формування просторово-територіальної системи природних комплексів та об'єктів, які виконують особливі захисні, наукові, природоохоронні, екосистемні функції під єдиною назвою «особливо охоронювані природні території». З часом, під впливом міжнародної та європейської спільнот, цей термін трансформувався в «екологічну мережу».

Геоботанік Ю. Р. Шеляг-Сосонко сформував визначення екомережі як комплексної багатофункціональної та багаторівневої природної територіальної системи, основними функціями якої є збереження біорізноманіття, стабілізація екологічної рівноваги, підвищення продуктивності ландшафтів, покращення стану довкілля і загалом збалансований розвиток держави [9, с. 15].

П. Л. Царик, досліджуючи особливості регіональної екомережі, вказує, що вона спрямована на вирішення ряду важливих теоретичних і прикладних завдань та є гарантом узгодженого еколого-соціально-економічного розвитку [10, с. 13].

В. М. Малюга зазначає, що зміст ідеї створення національної екологічної мережі полягає в тому, щоб: забезпечити сталий, екологічно збалансований розвиток України; досягти реальної охорони навколишнього природного середовища; задовольнити сучасні та перспективні економічні, соціальні, екологічні, культурні та інші інтереси суспільства [11].

Узагальнюючи всі проаналізовані термінологічні особливості екомережі та враховуючи названу М. Я. Ващишин таку ознаку екомережі, як її міжгалузевий характер [5, с. 129], можливо зробити висновок, що екомережа не є абсолютно юридичним поняттям, воно використовується у багатьох формах суспільної свідомості, що дає змогу характеризувати екомережу як поліфункціональну та різноаспектну категорію.

Тож на підставі аналізу наукових та законодавчих підходів до екологічної мережі можна дійти висновку, що у правовій доктрині й у законодавстві цей правовий феномен розглядається як: 1) об'єкт еколого-правового регулювання; 2) каркас сталого розвитку; 3) єдина територіальна система; 4) засіб збереження біорізноманіття, генофонду тваринного та рослинного світу; 5) правовий базис

регулювання та охорони ландшафтів; б) засіб впровадження екосистемного підходу.

Розуміння екомережі як об'єкта еколого-правового регулювання обґрунтовується тим, що з часом зміна політико-правового та соціально-економічного устрою України обумовила необхідність функціонування якісно нового комплексного підходу до правового регулювання природних об'єктів, який продиктований потребами суспільства. Традиційно за радянських часів об'єктами екологічного (природоресурсного права) розглядалися окремі природні ресурси – земля, вода, надра, атмосферне повітря, тваринний та рослинний світ, тобто панував диференційний підхід до регулювання еколого-правових суспільних відносин. Однак слушною видається думка М. В. Краснової, що природоохоронний ряд об'єктів екологічного права розширюється, зокрема, віднесенням, у тому числі актами міжнародного екологічного права, до їх числа таких як клімат, озоновий шар атмосфери, біологічне різноманіття, екологічна мережа, навколосемний космічний простір, генофонд живої та неживої природи та інше. В одних випадках такі об'єкти відображають певні характеристики самої природи, або ж навколишнього природного середовища, наприклад, клімат. В інших – відображають сучасні підходи до інтеграції сукупності компонентів природи як комплексів і ландшафтів [12, с. 8].

Водночас Г. В. Анісімова вказує, що екологічне право як самостійна й відносно молода галузь права продовжує формуватися і розвиватися. Перелік об'єктів еколого-правового регулювання залишається відкритим. Імовірно, він буде розширюватися залежно від суспільної необхідності й доцільності на рівні як національного, так і міжнародного законодавства завдяки розробкам сучасної науки екологічного права [13].

У навчальній літературі відносини з формування, збереження та раціонального, невиснажливого використання екомережі абсолютизуються, їм надають вагомого значення та відносять безпосередньо до предмета права довкілля (екологічного права) [14, с. 18].

Екомережа як каркас сталого розвитку виступає гарантом соціально-економічної стабільності держави та збалансованого використання природних ресурсів.

У широкому розумінні сталий розвиток – це процес, що означає новий тип функціонування цивілізації і заснований на радикальних змінах її історично усталених параметрів. Екологічний аспект, як один із таких параметрів, означає, що прийняття будь-якого рішення, пов'язаного з техніко-антропогенною діяльністю, передбачає врахування як актуальних, так і потенційних соціально-економічних наслідків. Крім того, сталий розвиток базується на різноаспектних принципах, серед яких чільне місце посідає принцип стабільності екосистем. Мова йде про збереження біогеохімічних циклів, природно-ресурсного потенціалу, біологічного різноманіття тощо. При цьому ставиться завдання не стільки абсолютного збереження історично сформованої біосферної рівноваги, скільки наближення до такого стану системи «людина – суспільство – біосфера», за

якого суспільство виходить на рівень розвитку, що забезпечує основні потреби людей при збереженні адаптивних можливостей природних екосистем як локально-регіонального, так і глобального масштабу [15, с. 11, 15, 16].

Згідно з екологічним підходом сталий розвиток – це такий розвиток, який не виводить глобальну цивілізацію за межі господарської ємності біосфери. Він не викликає в біосфері процесів руйнування, деградації, результатом яких може стати виникнення умов, принципово неприйнятних для людини [16, с. 158].

Після проведення Всесвітнього саміту (Йоганнесбург, 2002) Україною впроваджено Комплексну програму реалізації на національному рівні рішень, прийнятих на Всесвітньому саміті зі сталого розвитку, на 2003–2015 роки (наразі втратила силу), якою підкреслюється необхідність інтеграції трьох компонентів сталого розвитку – економічного зростання, соціального розвитку та охорони навколишнього природного середовища. Забезпечення зниження існуючих темпів втрат біорізноманіття визнано одним із стратегічних завдань в екологічній сфері. Втілення сталого розвитку при цьому обумовлюється необхідністю запровадження системного, інтегрованого підходу до формування та впровадження на національному рівні основних принципів сталого розвитку на основі сучасного науково-методологічного обґрунтування. На сучасному етапі розвитку України проводяться консультації щодо прийняття нової Стратегії сталого розвитку України на період до 2030 року, яка має стати якісним оновленням Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». У проекті оновленої Стратегії збалансований (сталий) розвиток визначається як такий розвиток країн і регіонів, при якому економічне зростання, матеріальне виробництво і споживання, а також інші види діяльності суспільства відбуваються в межах, які визначаються здатністю екосистем відновлюватися, поглинати забруднення та підтримувати життєдіяльність теперішніх і майбутніх поколінь [17].

Підхід до екомережі як єдиної територіальної системи реалізований у галузевому законодавстві України. Ця система повинна забезпечувати цілісність екосистемних функцій складових елементів екомережі. Остання розглядається як сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених природних територій та комплексів, які в силу своєї особливої природоохоронної цінності та особливого значення виконують низку важливих екологічних функцій.

Збереження біорізноманіття, видів дикої флори та фауни природних середовищ їх існування (зростання) є стратегічною метою функціонування екомережі. На нашу думку, ключову роль у цьому тривалому процесі відіграють території та об'єкти природно-заповідного фонду як невід'ємні елементи екомережі, на яких зосереджені найбільш унікальні, збережені у природному стані природні комплекси та об'єкти, різноманіття живих організмів, і які виконують найважливіші наукові, естетичні, культурні, виховні, а найголовніше, природоохоронні функції.

Розуміння екомережі як необхідної передумови охорони ландшафтів пов'язане з тим, що згідно з міжнародними та європейськими стандартами охорони та збереженню підлягає не тільки біологічне, а й ландшафтне різноманіття. Акцен-

туючи особливу увагу на правовій охороні ландшафтів, О. В. Лозо зазначає, що створення екологічних мереж здатне вирішити такі винятково важливі завдання, як припинення процесу деструктивної та неконтрольованої зміни ландшафтів, їх гомогенізації та встановити нові правові важелі для їх відновлення й охорони. Формування екологічних мереж є найбільш ефективним способом збереження гармонії природних і змінених ландшафтів, їх варіативності, а також умов для забезпечення здорового та безпечного навколишнього середовища для людей [18, с. 91]. М. В. Краснова вказує, що законодавство про екологічну мережу України ґрунтується на положеннях шести програм екологічних дій ЄС, низці міжнародних конвенцій, в основі яких визначено охороняти переважно біоресурси, екологічні системи, ґрунти, інші природні ресурси передусім як природні комплекси, які можна віднести до поняття ландшафтів [19, с. 24].

В. І. Андрейцев також розглядає екомережу в аспекті правового регулювання ландшафтів і разом з М. В. Красновою відстоює позицію щодо вдосконалення природоохоронного законодавства шляхом прийняття Ландшафтного кодексу [20, с. 78–102]. М. А. Дейнега зазначає, що національне законодавство України визначає правовий режим природних ландшафтів як невід'ємної частини екологічної мережі нашої країни, який законодавчо регламентований лише щодо земель природно-заповідного фонду і меншою мірою – щодо інших різновидів ландшафтів [21, с. 130].

Сьогодні особлива увага до екомережі посилюється також визнанням виняткової ролі її складових елементів у забезпеченні впровадження екосистемного підходу.

Так, на думку Є. П. Суєтнова, екосистемний підхід визнається одним із засобів подолання фрагментації правового регулювання екологічних відносин, адже крім охорони окремих видів фауни та флори він поєднує також управління у сфері охорони середовищ їх існування, обмеження шкідливої для навколишнього природного середовища діяльності, охорону екосистем і зв'язків усередині них та між ними. Цілком очевидно, що в наш час стратегічною метою екологічної політики будь-якої держави має визнаватися впровадження екосистемного підходу в правове регулювання екологічних відносин з метою збереження природних екосистем, підтримання їх цілісності та життєзабезпечувальних функцій для сталого розвитку суспільства [22, с. 209–210].

Екосистемний підхід знайшов своє офіційне закріплення у Рішенні V/6 «Екосистемний підхід», прийнятому на нараді сторін Конвенції про охорону біологічного різноманіття. Згідно з Рішенням екосистемний підхід визначається як стратегія інтегрованого управління суходолом, водним середовищем та живими ресурсами, яка забезпечує їх збереження і стале використання у справедливий спосіб. Принципове значення має те, що екосистемний підхід не виключає інші стратегії управління, такі як біосферні резервати, особливо охоронювані території і програми зі збереження окремих видів, а також підходи національних стратегій; сприяти інтегруванню всіх підходів у вирішенні комплексних проблем [23].

Висновки. Під національною екологічною мережею слід розуміти стратегію управління та розвитку природоохоронних територій України, яка сприяє подоланню їхньої фрагментації шляхом інтеграції у єдину територіальну систему, що в нерозривній єдності її складових елементів забезпечує ефективне збереження біологічного і ландшафтного різноманіття, видів дикої флори та фауни, природних середовищ їх існування (зростання), підвищення природно-ресурсного потенціалу, поліпшення умов для відновлення довкілля, а також гарантує еколого-збалансований розвиток навколишнього природного середовища і становить невід'ємну частину Всеєвропейської екологічної мережі.

Такий підхід відображає особливості екологічної мережі не лише як єдиної територіальної системи природоохоронних територій, а й як конкретного правового інструменту функціонального забезпечення збереження природно-ресурсного потенціалу держави, природної спадщини нації, природних екосистем шляхом інтеграції природних на напівприродних територій земного та водного простору, які мають особливу цінність насамперед з природоохоронної, наукової, екологічної позицій.

Список літератури:

1. Гетьман А. П. Мова екологічного законодавства: сучасні проблеми та перспективи розвитку / А. П. Гетьман // Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних відносин і природокористування в Україні та країнах СНД : міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 10–11 вересня 2010 р.). – Луцьк, 2010.
2. Гетьман А. П. Термінологія екологічного законодавства: методологічні засади та перспективи уніфікації / А. П. Гетьман // Правова система України: історія, стан та перспективи : у 5 т. – Харків, 2008. – Т. 4 : Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права, підрозд. 2.7.
3. Про екологічну мережу України : Закон України від 24 червня 2004 р. № 1864-IV // Офіційний вісник України. – 2004. – № 29. – С. 53. – Ст. 1950.
4. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000–2015 роки : Закон України від 21 вересня 2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. – № 43. – Ст. 1817.
5. Ващишин М. Я. Юридичні ознаки екологічної мережі як об'єкта правового регулювання / М. Я. Ващишин // Порівняльно-аналітичне право. – 2014. – № 1.
6. Екологічна енциклопедія : у 3 т. / редкол. : А. В. Толстоухов (голов. ред.) та ін. – Київ : ТОВ «Центр екологічної освіти та інформації», 2007. – Т. 2: Є–Н.
7. Петров В. В. Экология и право / В. В. Петров. – Москва : Юрид. лит., 1981. – 224 с.
8. Транин А. А. Национальные парки в СССР: проблемы и перспективы (организационно-правовые вопросы) / А. А. Транин. – Москва : Наука, 1991. – 294 с.
9. Шеляг-Сосонко Ю. Р. Головні риси екомережі України / Ю. Р. Шеляг-Сосонко // Розбудова екомережі України. – Київ, 1999.
10. Царик П. Л. Регіональна екологічна мережа: географічні аспекти формування і розвитку (на матеріалах Тернопільської області) : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.11 / Петро Любомирович Царик; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 2005. – 172 с.
11. Малюга В. М. Принципи формування екологічної мережі України [Електронний ресурс] / В. М. Малюга, В. Ю. Юхновський // Лісове і садово-паркове господарство. – 2012. – № 1. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/licgoc_2012_1_10.

12. Краснова М. В. Стан та перспективи розвитку вчення про об'єкти екологічного права: науково-методологічні аспекти / М. В. Краснова // Вісн. Київськ. нац. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. – Серія «Юрид. науки». – 2013. – № 2 (96).
13. Анісімова Г. В. Об'єкти екологічних правовідносин: сучасні підходи [Електронний ресурс] / Г. В. Анісімова // Теорія і практика правознавства. – 2014. – Вип. 1. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2014_1_16/
14. Право довкілля (екологічне право) : навч. посіб./ за ред. П. Д. Пилипенка. – Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Київ : Ін Юре, 2010. – 401 с.
15. Дрейер О. К. Экология и устойчивое развитие : учеб. пособие / О. К. Дрейер, В. А. Лось. – Москва: Изд-во УРАО, 1997. – 224 с.
16. Данилов–Данильян В. И. Экологический вызов и устойчивое развитие : учеб. пособие / В. И. Данилов–Данильян, К. С. Лосев. – Москва : Прогресс–Традиция. – 2000. – 416 с.
17. Національна консультація щодо проекту Стратегії сталого розвитку України (8 грудня 2016 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ecoleague.net/pres-tsentr-vel/povupny/2017-rik/hruden/item/1148-natsionalna-konsultatsiia-shchodo-proektu-stratehii-staloho-rozvytku-ukrainy>.
18. Лозо О. В. Екологічна мережа як правовий формат регулювання та охорони ландшафтів / О. В. Лозо // Зб. наук. праць Харк. нац. пед. ун-ту імені Г. С. Сковороди. «Право». – 2014. – Вип. 21.
19. Краснова М. В. Проблеми компенсації шкоди за екологічним законодавством України : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.06 / М. В. Краснова ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ, 2010. – 34 с.
20. Андрейцев В. І. Актуальні проблеми екологічного права: новітні доктрини: ретроспективний аналіз та погляд у майбутнє / В. І. Андрейцев // Актуальні проблеми екологічного законодавства : матеріали доповідей круглого столу. – Дніпропетровськ : Національний гірничий університет, 2010.
21. Дейнега М. А. Наукові і нормативно-правові засади визначення агроландшафту об'єктом правового регулювання / М. А. Дейнега // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право. – 2015. – Вип. 218.
22. Суєтнов Є. П. Впровадження екосистемного підходу як пріоритетний напрям правового регулювання екологічних відносин в Україні / Є. П. Суєтнов // Актуальні проблеми соціального права. Еволюція правового регулювання аграрних, земельних та екологічних відносин : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 18 листопада 2016 р.); за заг. ред. П. Д. Пилипенка. – Львів, 2016.
23. COP 5 Decision V/6 «Ecosystem approach» [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.cbd.int/decision/cop/?id=7148>.

References:

1. Het'man, A.P. (2010). Mova ekolohichnoho zakonodavstva: suchasni problemy ta perspektyvy rozvytku [The language of environmental legislation: the current problems and perspective of development]. Proceeding from The actual problems of legal regulation of agrarian, land and environmental relations and natural resources' 10: *Mezhdunarodnaia nauchno-prakticheskaiia konferentsiia (10–11 veresnia 2010 hoda) – International Scientific and Practical Conference*. Luts'k [in Ukrainian].
2. Het'man, A.P. (2008). Terminolohiia ekolohichnoho zakonodavstva: metodolohichni zasady ta perspektyvy [The terminology of environmental legislation: methodological principles and prospects]. *The legal system of Ukraine: the history, state and prospects*. (Vols. 1– 5; V. 4). Kharkiv [in Ukrainian].
3. Pro ekolohichnu merezhu Ukrainy: zakon Ukrainy vid 24.06.2004 № 1864-IV [On ecological network: the law of Ukraine of 24.06.2004 № 1864-IV]. (2004). *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 29 [in Ukrainian].
4. Pro Zahal'noderzhavnu prohramu formuvannia natsional'noi ekolohichnoi merezhi Ukrainy na 2000–2015 roky: zakon Ukrainy vid 21.09.2000 №1989 – III [On the National Program for Creating

the National Environmental Network of Ukraine for the Years 2000–2015 of 21.09.2000 №1989 – III]. (2000). *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy – Official Gazette of Ukraine*, 43 [in Ukrainian].

5. Vaschyshyn, M.Ya. (2014). Yurydychni oznaky ekolohichnoi merezhi iak ob'iekta pravovoho rehuliuвання [Legal features of environmental network as an object of legal regulation]. *Porionial'no-analitychne pravo – Comparative and Analytical law*, 1, 131-133 [in Ukrainian].

6. Tolstoukhov, A.V. (Ed.) et al. (2007). *Environmental encyclopedia* (Vols. 1–3; V. 2: Ye-N). Kyiv: TOV «Center for Environmental Education and Information».

7. Petrov, V.V. (1981). *Ekolohyia y pravo [Ecology and law]*. Moscow: The legal literature [in Russian].

8. Tranyn, A.A. (1991). *Natsyonal'nye parky v SSSR: problemy y perspektyvy (orhanyzatsyiono-pravovye voprosy) [National parks in USSR: problems and prospects (organizational and legal issues)]*. Moscow: Science [in Russian].

9. Sheliah-Sosonko, Yu.R. (1999). Holovni rysy ekomerezhi Ukrainy [The main features of ecological network in Ukraine]. *The development of ecological network of Ukraine*. Kyiv: TechPrint [in Ukrainian].

10. Tsaryk, P.L. (2005). Rehional'na ekolohichna merezha: heohrafichni aspekty formuvannia i rozvytku (na materialakh Ternopil's'koi oblasti) [The regional ecological network: the geographic aspects of formation and development (on materials of Ternopil region)]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Chernivtsi [in Ukrainian].

11. Maliuha, V.M. & Yukhnovs'kyj, V.Yu. (2012). Pryntsypy formuvannia ekolohichnoi merezhi Ukrainy [The principles of ecological network formation]. *Lisove i sadovo-parkove hospodarstvo – Forestry and landscape gardening household*, 1. *nbuv.gov.ua*. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/licgoc_2012_1_10 [in Ukrainian].

12. Krasnova, M.V. (2013). Stan ta perspektyvy rozvytku vchennia pro ob'iekty ekolohichnoho prava: naukovo-metodolohichni aspekty [The state and prospects of development of doctrine on environmental law objects: scientific and methodological aspects]. *Visnyk Kyivs'k. nats. un-tu im. T. H. Shevchenka – Journal of Taras Shevchenko's Kyiv National University*, 2 (96) [in Ukrainian].

13. Anisimova, H.V. (2014). Ob'iekty ekolohichnykh pravovidnosyn: suchasni pidkhody [Objects of environmental legal relations: current approaches]. *Teoriia i praktyka pravoznavstva – Theory and practice of jurisprudence*, 1. *nbuv.gov.ua*. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2014_1_16 [in Ukrainian].

14. Pylypenko, P.D. (2010). Pravo dovkillia (ekolohichne pravo) [Environmental Law (Environmental Law)]. Kyiv: In Yure [in Ukrainian].

15. Drejer, O.K. & Los', V.A. (1997). *Ekolohyia y ustojchyvove rozvytye [Ecology and sustainable development]*. Moscow: URAO [in Russian].

16. Danylov–Danyl'ian, V.Y. & Losev, K.S. (2000). *Ekolohycheskij vyzov y ustojchyvove rozvytye [Environmental challenge and sustainable development]*. Moscow: Progress and Tradition [in Russian].

17. Natsional'na konsul'tatsiia schodo proektu Stratehii staloho rozvytku Ukrainy [National consultation on project of Strategy of sustainable development in Ukraine]. *ecoleague.net*. Retrieved from: <http://www.ecoleague.net/pres-tsentr-vel/novyny/2017-rik/hruden/item/1148-natsionalna-konsultatsiia-shchodo-proektu-stratehii-staloho-rozvytku-ukrainy> [in Ukrainian].

18. Lozo, O.V. (2014). Ekolohichna merezha iak pravovyj format rehuliuвання ta okhorony landshaftiv [Ecological network as a legal format of regulation and protection of landscapes]. *Zbirnyk naukovykh prats' Kharkivs'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. «Pravo» – H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, «The Law»*, issue 21 [in Ukrainian].

19. Krasnova, M.V. (2010). Problemy kompensatsii shkody za ekolohichnym zakonodavstvom Ukrainy [Problems of compensation for environmental legislation of Ukraine]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

20. Andrejtsev, V.I. (2010). Aktual'ni problemy ekolohichnoho prava: novitni doktryny: retrospektyvnyj analiz ta pohliad u majbutnie [The actual problems of environmental law: new doctrines: retrospective analysis and view in the future]. Proceedings from The actual problems

of environmental legislation' 10: mater. dopovidej kruhloho stolu. Dnipropetrovs'k: Natsional'nyj hirnychyj universytet [in Ukrainian].

21. Dejneha, M.A. (2015). Naukovi i normatyvno-pravovi zasady vyznachennia ahrolandschaftu ob'iektom pravovoho rehuliuвання [Scientific and legal principles of agricultural landscapes determining as a object of legal regulation]. *Naukovyj visnyk Natsional'noho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia : Pravo – Scientific Herald of NULES of Ukraine. Series: Jurisprudence*, 218 [in Ukrainian].

22. Suietnov, Ye.P. (2016). Vprovadzhennia ekosystemnoho pidkходу iak priorytetnyj napriam pravovoho rehuliuвання ekolohichnykh vidnosyn v Ukraini [Implementation of the ecosystem approach as a priority of legal regulation of environmental relations in Ukraine]. *Proceeding from The actual problems of social law. The evolution of legal regulation of agrarian, land and environmental relations' 16: Mezhdunarodnaia nauchno-prakticheskaia konferentsiia (18 lystopada 2016 hoda) – International Scientific and Practical Conference*, 208–211. L'viv [in Ukrainian].

23. COP 5 Decision V/6 «Ecosystem approach». *cbd.int*. Retrieved from: <https://www.cbd.int/decision/cop/?id=7148>.

Stativka O. O., Postgraduate Student of the Department of Environmental Law, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: olga.stativka@mail.ru ; ORCID 0000-0002-1036-0523

National ecological network as an object of legal regulation: theoretic and legal understanding

On the basis of study of scientific and legal approaches to ecological network there have been found that econetwork is multifunctional category and is used in many branches of science.

The analysis of historical roots of environmental law have shown that idea of econetwork had arisen in the Soviet period named as natural areas, which are protected by state and had transformed in current denotation under influence of international community.

Now, national ecological network have been considered as: an object of legal regulation; a basic of sustainable development; a single territorial system; a means of biodiversity conservation; a legal format of landscape protection; a means of ecosystem approach implementation.

There has produced author's own doctrinal understanding of econetwork as a strategy of management of protected areas.

Keywords: ecological network; an object of environmental law; biodiversity and landscape conservation; sustainable development; ecosystem.

Надійшла до редколегії 29.01.2017 р.